

EAÕK Pärnu ja Saare piiskopkonna LEHT

N° 11 (29)
November 2014

Kirikukalender (valikuliselt). **Novembrikuus peab Õigeusu Kirik järgmisi pühasid:**

01.11. Aasia imetegijate ja kasupüüdmatate tervendajate Kosma ja Damiani (III saj) mälestus.

02.11. Kahekümne esimene pühapäev pärast Kolmainupüha. Vaga Kürrose Markianose (388) mälestus.

05.11. Märtrite Galaktioni ja Episteme (III saj) mälestus.

08.11. Peaingel Miikaeli ja kõigi ilmihuta Taevavägede koondmälestus.

Piila kiriku templipüha (Saaremaa).

*4. sajandi alguses hakati Kirikus tähistama püha Inglise vägede – vaimse maailma ilmihuta olendite, kes on Jumala tahte kuulutajad ja täitjad, ning nende ülemväejuhataja Peaingel Miikaeli auks. Kiriku õpetuse järgi Inglise väed jagunevad hierarhiateks ja seisusteks. Nad kannavad järgmisi nimesid: Seeravid, Keerubid, Aujärjed, Valitsused, Väed, Meelevallad, Algused, Peainglid ja Inglise. Lisaks sellele tunneb Kirik ka järgmisi Peainglite nimesid: Gabriel, Rafael, Uriel, Salafiel, Jegudiel, Barakiel ja Jeremiel. Igal kristlasel on olemas kaitseingel.

09.11. Kahekümne teine pühapäev pärast Kolmainupüha. Märtrite Onesiforose ja Porfiriose (305) mälestus; Jumalaema ikooni „Kiirestikuulja“ (X saj) austamine.

12.11. Aatose mäe vaga Niilos Mürratulvaja (1651) mälestus.

13.11. Konstantinoopoli ülempiiskopi Johannes Kuldsuu (407) mälestus.

*Püha Johannes sündis Antiookias 347. aastal sõjaüleva perekonnas. Peagi isa suri. Tema ema Anfussa kasvas poja kristlikus vaimus. Pärast tema surma müüs Johannes varanduse ning võttis vastu mungaseisuse. 381. aastal pühitseti ta diakoniks, 386. aastal preestriks. Haruldase ande eest Jumalasõna kuulutamisel hakati teda nimetama „Kuldsuu“. 397. aastal seati ta Konstantinoopoli peapiiskoplikule troonile. Püha Johannes tegi palju tööd Jumalateenistuste korrastamisel ning koostas Liturgia teksti, mille järgi Õigeusu Kirik teenib ka tänapäeval. Pealinna kõrgseltskonna, eriti aga imperaatori õukonna moraalitus sundis püha Johannest lihtrahva ees avalikult paljastama valitsejate patust elu. Selle eest saadeti ta pagendusse, kus ta suri Komana linnas aastal 407.

14.11. Apostel Filippuse mälestus (I saj).

15.11. Kristuse Sündimise paastu algus.

16.11. Kahekümne kolmas pühapäev pärast Kolmainupüha. Õiglase Fulvianose (pühas Ristimises Matteus), Etioopia kuninga (I saj) mälestus.

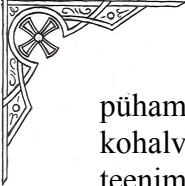
19.11. Märter Varlaami (304) mälestus; püha Filareti, Moskva metropoliidi (1867) mälestus.

* Püha Filareti igapäevane palve: „Issand, ma ei tea, mida Sinult paluda. Sina üksi tead, mida mulle tarvis on. Sina armastad mind rohkem kui mina Sind armastada oskan. Isa, anna oma sulasele, mida ma ise paluda ei mõista. Ma ei söanda paluda risti ega lohutust, üksnes seisan Sinu ees. Minu süda on Sinu ees avalik; Sa näed mu tarvidusi, mida ma ise ei näe. Vaata ja tee mulle Oma armu mööda: taba mind oma karistusega ja ravitse terveks, kukuta ja tõsta üles. Olen väga meelega ja vaikimisi Sinu püha tahte ja mulle aimatute saatustlike otsuste ees. Ma toon enese Sinule ohvriks. Mul pole muud soovi, kui et ainult täita Sinu tahet; õpeta mind palvetama; palveta Ise minu sees! Aamen!“

21.11. Jumalasünnitaja templisseviimise püha (üks 12-st suurest pühast).

*Kõigepühama Jumalasünnitaja vanemad õiglased Joakim ja Anna andsid töötuse: kui nendele sünnib laps (kuigi nad olid juba eakad inimesed), siis pühendavad nad tema Jumalale. Neil sündis Maria ning tema kolmeaastaseks saades täitsid vanemad oma töötuse. Saadetuna sugulastest ning neitsidest, kes käisid nende eel põlevate küünaldega, tõid nad Maria Jerusalemma templisse. Väike

Tütarlaps, kinnitatud Jumala väest, astus iseseisvalt üles viieteistkümnest kõrgest trepiastmest. Templiuksel võttis Neitsi Maria vastu esipreester Sakarias; kõrgelt juhutatuna viis ta Tütarlapse kõige

pühamasse paika templis – altarisse, kuhu võis siseneda üksnes tema ja sedagi üks kord aastas. Kõik kohalviibijad imestasid, nähes sellist ebataivalist sündmust, mis kujutas ette Jumalaema tulevast kõrget teenimist.

23.11. Kahekümne neljas pühapäev pärast Kolmainupüha. Õilisuusulise vürsti Neeva Aleksandri uinumise (1263) mälestuspäev.

Levala kiriku templipüha (Saaremaa); piiskop Aleksandri nimepäev.

24.11. Suurmärter Merkuuri (III saj) mälestuspäev; suurmärter Ekaterina (305-313) mälestuspäev.

26.11. Irkutski püha piiskopi Innokenti (1731) mälestus.

Pärsama kiriku templipüha (Saaremaa); ülempreester Innokenti Hieti nimepäev.

27.11. Jumalaema ikooni „Imetäht“ (1170) austamine.

29.11. Siinai vaga Akakiose (VI saj) mälestus.

* Vaga Akakios (nimi kreeka keelest tõlgituna tähendab *süütu, kurjuseta*) elas VI sajandil ning oli kuuletuja ühes Siinai kloostritest. Ta paistis silma alandlikkuse ning vastuvaidlematu kuuletumise pooldest oma vanakesele, kellel oli karm iseloom. Vanake sundis munka palju tööd tegema, pani talle peale ülemäära range paastu, sageli karistas teda. Akakios kannatas leplikult ära kõik raskused ning tänas Jumalat. Elanud mõnda aega sellises kuuletumises, Akakios uinus. Viie päeva pärast jutustas vanake oma kuuletuja surmast teisele vanakesele. Tema ei uskunud, et nii noor munk on surnud. Seejärel Akakiose õpetaja viis selle vanakese haua juurde ja ütles valjul häälel: „Vend Akakios, kas sa oled surnud?“ Hauast kõlas häälel: „Ei, isa, ma pole surnud; kes suudab kuuletumises olla kannatlik, see ei saa surra“. Nagu välgust rabatud, kukkus vanake haua kohale ning hakkas oma õpilase käest andestust paluma. Pärast seda ta meelelaad muutus, vanake sulgus kelliasse ning elas vagalt elu lõpuni alandlikkuses ja tasaduses.

30.11. Kahekümne viies pühapäev pärast Kolmainupüha. Apostel Andreas Esmakutsutu (62) mälestus. *Reomäe kiriku templipüha (Saaremaa).*

* * *

Kristuses armsad aulised Pantokratori-lehe lugejad! Oktoobrikuu numbris jõudsime lõpule Õigeusu katehheesi teksti tõlkimise ja trükkimisega. Nagu teada, on Õigeusu katehhees meie usu ja Kiriku õpetuse alus. Täna me pakume teile lugemiseks uue teema – Ristimise Salasuse, kusjuures põhjalikumalt, kui sellest räägitakse meile nüüd juba tuttavas katehheesis. Selleks valisime tuntud õigeusu kirjaniku, New Yorki Püha Vladimiri vaimuliku seminari rektori, teoloogiaprofessori, ülempreester Aleksander Schmemanni (1921-1983) raamatu „Veega ja Vaimuga“. See raamat on eriliselt huvitav sellepärast, et siin avatakse väga sügavalt ja selgelt Salasuse mõiste, sellega seotud pühalikud toimingud, aga ka väga paljud Õigeusu Kiriku teoloogilised tahud üldse.

Edastades selle raamatu teksti Pantokratoris, me võibolla kasutame mõningaid lühendamisi, kuna lehe võimalused on piiratud. Meie jaoks on tähtis tuua lugejateni selle teose mõte, mis sisaldab endas palju siiani tundmatut ja õpetlikku.

Niisiis, Jumala auks ning meie hingede kasuks alustame seda tööd!

+Aleksander, Pärnu ja Saare piiskop

* * *

Kavandatud jumalateenistused kirikutes:

Pärnumaal:

Ülempreester Ardalioni (Keskküla) juhendamisel:

Pärnu Issandamuutmise katedraalkirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 18.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia. **Samuti:**

1.11. – Uinunute mälestamine

21.11. – **Jumalasünnitaja Templisseviimise püha.**

20.11. kl 17.00 – koguõine teenistus; 21.11. kl 10.00 – liturgia

Häädemeeste Issandamuutmise kirik:

15.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

30.11. kl 15.00 – õhtuteenistus

Tahkuranna Jumalasünnitaja Uinumise kirik:

1.11. kl 11.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Treimani ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kirik:

8.11. kl 11.00 – liturgia. **Peaingel Miikaeli ja teiste ilmihuta taevavägede koondmälestus.** Samuti hingepalve.

Laiksaare Ristija Johannese kirik:

2.11. kl 15.00 – õhtuteenistus. Uinunute mälestamine

Preester Enose (Heinsoo) juhendamisel:

Sindi Jumalailmumise kirik:

9.11. kl 10.00 – liturgia

16.11. kl 10.00 – liturgia

23.11. kl 10.00 – liturgia

30.11. kl 10.00 – liturgia

Preester Kristoforose (Parts) juhendamisel:

Jõõpre suurmärter Georgiose kirik:

9.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Uruste Issanda Taevaminemise kirik:

8.11. kl 10.00 – liturgia. **Peaingel Miikaeli mälestus.** Samuti hingepalve.

Preester Agatoni (Paalberg) juhendamisel:

Pootsi-Kõpu püha Kolmainu kirik:

8.11. kl 10.00 – liturgia. **Peaingel Miikaeli mälestus.** Samuti hingepalve.

Seli-Tõstamaa püha Vassilius Suure kirik:

16.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Paadremaa püha Kolmainu kirik:

22.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Ülempreester Viktori (Ivask) juhendamisel:

Kihnu saarel püha Nikolai Imetegija kirik:

23.11. kl 10.00 – liturgia

Saaremaal:

NB! 1.novembrist 2014 Kuressaare püha Nikolai kirikus ja kuues allnimetatud pühakojas teenib uus koguduste eestseisja

preester Roman (Tõnisson):

Kuressaare püha Nikolai Imetegija kirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 17.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia. **Samuti:**

2.11. kl 10.00 – liturgia. Teenib piiskop Aleksander.

Muhu-Rinsi Kaasani Jumalaema ikooni kirik:

1.11. kl 10.00 – liturgia

Ööriku püha Kolmainu kirik:

8.11. kl 10.00 – liturgia

Muhu-Hellamaa pühade ap. Peetruse ja Pauluse kirik:

15.11. kl 10.00 – liturgia

Levala püha Aleksander Nevski kirik:

22.11. kl 10.00 – liturgia

Lümanda Issandamuutmise kirik:

29.11. kl 10.00 – liturgia

Preester Toivo (Treima) juhendamisel:

Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kogudus:

2.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

21.11. kl 10.00 – liturgia. **Jumalasünnitaja Templisseviimise püha.**

Püla peangel Miikaeli kirik:

8.11. kl 10.00 – liturgia. **Templipüha**

Laimjala Püha Vassilios Suure kirik:

9.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Reomäe apostel Andrease kirik:

30.11. kl 9.00 – liturgia. **Templipüha. Teenib piiskop Aleksander.**

Mustjala prohvet Eelija kirik:

1.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Pärsama püha Innokenti kirik:

26.11. kl 10.00 – liturgia. **Templipüha**

Leisi püha apostlisarnase Olga kirik:

16.11. kl 10.00 – liturgia. Uinunute mälestamine

Püha Eelkäija Skiitas Reomäel toimuvad igapäevased kloostriteenistused. **Liturgia** toimub:

8.11 kl 7.30 – Peangel Miikaeli ja kõigi auliste ilmihuta taevavägede koondmälestus

13.11 kl 7.30 – Püha isa Konstantinoopoli ülempiiskopi Johannes Kuldsuu mälestus

21.11 kl 7.30 – **Jumalasünnitaja Templisseviimise püha**

30.11 kl 9.00 – Püha ja aulise apostli Andreas Esmakutsutu mälestus

*

Tähelepanu! EAÕK Püha Sinodi korraldusega 26. juunist 2011, mis põhineb EAÕK sama aasta Täiskogu otsusel, on alates 2012. aastast EAÕK kirikukalender viidud kooskõlla suurema osa maailma Õigeusu kirikute liturgilise kalendriga. See tähendab, et Ülestõusmispühade aeg (Suur Paast, Ülestõusmispühad, Viiekümpäeva periood ja Kolmainu püha) peetakse Juliuse kalendri, nn vana kalendri järgi. Ülejäänud jumalateenistuste aastaringi (sh Kristuse Sünnimist, Issandamuutmist, Jumalaema Uinumist jne) tähistatakse Gregoriuse, nn uue kalendri järgi.

Ülempreester Aleksander Schmemann

„VEEGA JA VAIMUGA“

ristimise salasusest

Sissejuhatus

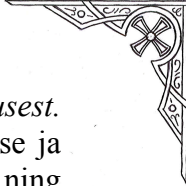
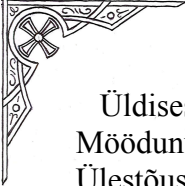
Kauges minevikus, kristliku jumalateenistuse „kuldajastul“, toimus ristimise salasus Paasa öösel ning moodustas iga-aastase piduliku Paasapäeva pidamise orgaanilise osa (1). [(1). Tertullianus (umb 160-220 pKr) õpetas: „Pidulik päev ristimiseks on Paasa, mil täitusid Issanda kannatused, millesse meid ristitakse. Seejärel, üsna tähenduslik ajavahemik, mil toimub ristimine, leiab aset Viiekümnapäevapäeva perioodil, mil nii Ülestõusnud Issand viibib oma õpilaste keskel kui ka Päeva Vaimu and on ülevalt antud ...“[...] 4. sajandi lõpus toimetati ristimist samuti Kristuse sündimise, Jumalailmumise ehk Kristuse ristimise ning Viiekümnapäevapäeva ajal. Peab märkima, et Kristuse sündimise ja Jumalailmumise pidulikud Jumalateenistused toimuvad veel praegugi Paasapäeva teenistuse korra järgi ning vanades tüpikonides on mõlemad pühad märgitud kui „Paasa – kolmepäevane püha“, kusjuures „Paasa“ tähendab siin ka ristimise toimetamist jumalateenistuse ajal]. Isegi nüüd, kui nende kahe piduliku toimingu vahel juba ammu ei ole enam mingisugust välist seost, kannavad ristimise talitamise kord ning Paasa jumalateenistus siiani endas esialgse vastastikuse sõltumise jälgi (2). [(2). Pane tähele ristimise salasusele iseloomulikku viisi Vana Testamendi kohtade lugemisest Suure Laupäeva õhtuteenistusel (õhtuteenistusel, mis paneb alguse suurele Paasapäeva koguõisele teenistusele). Iseloomulikud on ka Kolmkordpüha laulu asendamine salmiga „Kõik, kes teie olete Kristuse sisse ristitud, olete ka ennast Kristusega ehtinud“ ning ristimise korra Uue Testamendi tekstide lugemine: Rom 6 ja Mt 28 jt]. Ometi vähesed kristlased teavad seda. Vähe on neid, kes teavad ka, et Paasapäeva jumalateenistus on arenenud ristimise jumalateenistusest, ja kuulates Paasapäeva eel Vana Testamendi lugemisi Punasest merest läbimimisest või kolmest noormehest ahjus või Joonast vaalaskala kõhus, kuulavad nad kõige muistsemaid ristimise eeltähenduse sõnu ning viibivad suurel koguõisel eelristimise palveteenistusel. Nad ei tea, et rõõm, mis valgustab Püha ööd ülistava hüüdega „Kristus on üles tõusnud!“ on nende rõõm, kes „Kristusesse on ristitud ning ennast Kristusega ehtinud“, kes on „surmasse ristimise kaudu ühes Temaga maha maetud, et otsegu Kristus on surnust üles äratatud Isa au läbi“, nõnda ka nemad „käiksid uues elus“ (Rom 6:4). Vähestele kristlastest on õpetatud, et Paasa kui liturgiline püha ning Suur paast kui liturgiline ettevalmistamine Paasapäevaks, on esialgselt tekkinud ristimise teenistuse korrast, et Paasa, see „pühade püha“ on sel moel ristimise täideviimine, aga ristimine on tõeline Paasa salasus.

Kõige selle teadmine on ometi midagi enam kui lihtsalt tutvumine järjekordse huvitava peatükiga jumalateenistuse ajaloost. Tegelikuses on see ainuke tee ristimise täielikumale mõistmisele, selle tähendusest arusaamisele nii Kiriku kui ka meie isiklikus kristlikus elus. Ning just seda kristliku usu peamise salasuse (ristimise) ja kogu kristliku elu täiuslikumat arusaamist me vajame oma ajastul rohkem kui midagi muud.

Miks? Selleks et lihtsalt öeldes ristimine *puudub* meie elus. Muidugi seda veel *tunnistatakse* kui ilmselget vajadust, mis ei kutsu esile kahtlusi. Seda toimetatakse kogu aeg meie kirikutes ja võetakse vastu kui „iseenesest mõistetavat“. Aga ikkagi vaatamata kõigele sellele, julgen ma kinnitada, et tegelikuses ta puudub ning selles „puudumises“ peitub Kiriku tragöödia meie ajal.

Eelkõige puudub ristimine kiriklikus *liturgias*, kui liturgia all me mõistame seda, mida alati on tähendanud termin *liturgia*: üldine toiming, millest võtab osa kogu Kirik, see tähendab terve kogukond. Liturgia vaatepunktist on ristimine meie elus saanud perekondlikuks eratoiminguks, mida reeglina talitatakse väljaspool Kiriku jumalateenistust, see tähendab väljaspool tema *liturgiat*. Meie ajal võidakse aastate kaupa usinasti kirikus käia ning samal ajal mitte viibida ühegi ristimise juures ja saamata teada, kuidas see toimub.

Üldisest jumalateenistusest kaduma läinud ristimine kaob loomulikult moel ka meie *vagadusest*. Mõõdunud aegade kristlane teadis näiteks, et iga-aastane Paasa on tema enda isikliku ristimise ja Ülestõusnud Kristuse elusse sisseastumise tähistamine. Ta teadis, et selles uuestisündimise ning uuendamise aktis, millega uued liikmed viiakse „uendatud elusse“, avaneb taas ning kinnitatakse Kristuse Ülestõusmine. Kuid tänapäeva kristlane ei seo ristimisega ei oma ega Kiriku elu. Tema mõistagi teab, et on ristitud ning ristimine on möödapääsmatu tingimus tema Kirikusse kuulumiseks. Aga see tema teadmine jääb abstraktseks. See ei ole seotud Kiriku kui kogukonnaga, mis koosneb nendest, kes surid Kristusega ja kellele sellepärast on antud uus elu Issandas. Tema vagadus ei ole enam seotud ristimisega, nii nagu see oli esimestel kristlastel. Ristimine lakkas tema jaoks olemast kestvaks reaalsuseks ning kogemuseks, mis pühitsevad kogu tema elu, lakkas olemast rõõmu ning lootuse igaveseks allikaks. See sündmus on registreeritud kusagil tema ristimisetunnistuses, kuid mitte tema kristlikus mälus. Enam ta ei võta vastu ei Paasa- ega Viiekümnepäeva-, ei Kristuse sündimise ega Issanda ristimise püha ja kogu kiriklikku jumalateenistust nende vahetus seoses tema enda isikliku ristimisega kui reaalsuse, mis omandab oma tähenduse ning toimimise ristimises ja ristimise läbi.

Lõpuks, lakanud toitmast kristlikku vagadust, on ristimine ilmselgelt kaotanud oma võime kujundada meie kristlikku maailmavaadet, see tähendab meie põhilisi seisukohti, püüdlusi ning otsuseid. Tänapäeval ei ole olemas kristlikku elufilosoofiat, mis haaraks meie olemuse kõiki sfääre: perekonda ja tööd, ajalugu ja sotsioloogiat, eetikat ja praktilist tegevust. Ei ole mingit vahet „väärtuste“ ja „ideaalide“ vahel, mis on vastu võetud kristlikus ühiskonnas ja väljaspool seda. Vahet lihtsalt ei ole. Tänapäeva kristlane võib olla eeskujulik koguduse liige, aga elab standardi järgi ja kuulutab sellise elu filosoofiat, mis, kui see avalikult ei ole kristliku usu vastu, siis vähemalt ei oma temaga midagi ühist.

Läinud aegade kristlane teadis mitte üksnes mõistusega, vaid kogu oma olemusega, et võttes vastu ristimise, astub ta radikaalselt uutesse suhetesse elu kõikide aspektidega ning üldse kogu maailmaga, et koos usuga saab ta uue arusaama elust. Ristimine oli tema jaoks lähtepunktiks ja kristliku elufilosoofia aluseks, mis täienisti määras tema olemise, andis vastused kõikidele küsimustele ning lahendas kõik raskused.

See alus on ikka veel siin koos meiega. Ristimist toimetatakse. Kuid seda ei mõisteta enam kui ust, mis viib uude elusse, ning kui jõudu, mis aitab võidelda selle uue elu säilimise ja kasvamise eest meie sees.

* * *

(järgneb ...)

Pantokratori fond

Piiskopkonna arendamiseks ja vaimulike toetamiseks on avatud pangakonto (uuendatud) **SEB EE961010220202116229**. Konto omanik: **Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik**. Konto nimetus: **Pantokraator**. Selgitus: **Annetus**.